

СТВОРЕННЯ НАУКОВИХ ЗАКЛАДІВ У ХІМІЧНІЙ ТЕХНОЛОГІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Кузнєцов П. В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

На початку ХХ ст. в різноманітних галузях хімічної промисловості працювало багато вчених та дослідників. Основою розвитку неорганічної хімії став періодичний закон Менделєєва, який отримав своє логічне завершення завдяки відкриттю ізотопів, уведення атомного номеру, а також установлення електронної структури атомів. На початку 1918 р. у Москві була заснована Центральна хімічна лабораторія при Вищій раді народного господарства Російської соціалістичної республіки (у 1921 р. вона перетворена в Хімічний інститут, а в 1931 р. реорганізована у фізико-хімічний інститут ім. Л. Я. Карпова). У тому ж році тут виникли науково-дослідний інститут добрив, а також інститут чистих хімічних реактивів. Одночасно в Петрограді з'явилися Інститут фізико-хімічного аналізу, який очолював Н. С. Курнаков, та інститут із вивчення платини й інших благородних металів під керівництвом Л. А. Чугаєва. Це були перші академічні хімічні інститути. Після переведення Академії наук до Москви (1934 р.) на їхній основі утворився Інститут загальної й неорганічної хімії. У 1919 р. почав роботу Російський (пізніше Державний) інститут прикладної хімії в Петрограді, а на початку січня 1922 р. був заснований Державний радієвий інститут, директором якого став В.І. Вернадський. Створено нові установи, такі як, Всесоюзний науково-дослідний інститут мінеральної сировини, Державний інститут рідкісних металів, Інститут гумової промисловості, Інститут органічних напівпродуктів і фарбників, Інститут скла, Інститут галургії. У 1913 р. виникли й перші в країні спеціалізовані дослідницькі установи. Ще на початку Першої світової війни в Академії наук за ініціативою В.І. Вернадського була організована Комісія з вивчення природних продуктивних сил (КППС). У роки відновного періоду в області хімії на перший план постали дослідження, пов'язані з економічним розвитком країни. Велике значення отримали дослідження в галузі фізико-хімічного

аналізу в зв'язку з вивченням процесу солеутворювання в природних водоймищах. Цей розділ хімії був заснований М.С. Курнаковим на базі відомих досліджень Ле Шательє (1850 – 1936 рр.), В. Розебума (1854 – 1907 рр.), Г. Таммана (1861 – 1938 рр.) та інших учених.

Незважаючи на занепад, хіміки країни після Жовтневої революції не понизили рівень досліджень, були масово створені науково-дослідні інститути та визначені напрямки подальшої діяльності хімічної науки.